

Erkek Bağımlılar ve Ebeveynlerinde Bağlanma Biçimi ve Kontrol Odağının Klinik Özellikler ile İlişkisi

Relationship with Clinical Features of The Male Dependent Patients and Their Parent's Attachment Style and Locus of Control

Serdar Nurmedov¹, Aslı E. Darcin², Turgut Can Erol³, Onur Noyan⁴, Onat Yılmaz⁵, Nesrin Dilbaz⁶, Nevzat Tarhan⁶

ÖZET

Amaç: Bu araştırmanın amacı madde bağımlılığı tanısı olan hastaların ve ebeveynlerinin bağlanma biçimi ve kontrol odağı ile hastaların klinik özellikleri arasındaki ilişkilerini incelemektir.

Yöntem: Araştırmaya ayaktan tedavi için başvuran ve araştırmaya katılmayı kabul eden 46 hasta ve ebeveynleri alınmıştır. Tanılar DSM-IV TR kriterlerine dayanarak konmuştur. Çalışma ile ilgili etik kurul onayı Üsküdar Üniversitesi etik kurulu tarafından verilmiştir. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen "Bilgi Formu", "Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği" (EBBÖ) ve kontrol odaklarını belirlemek amacıyla "Rotter İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği" (RİDKOÖ) uygulanarak toplanmıştır.

Bulgular: Hastaların hepsi erkek ve yaş ortalamaları 27.54 (±7.07) olarak bulunmuştur. Hastanın bağlanma biçimi ile ebeveynlerin bağlanma biçimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2 = 12.081$, $p = 0.017$). Hastaneye başvuru şekli ile hasta ve ebeveynlerinin kontrol odağı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Sonuç: Sonuç olarak, hastaların bağlanma biçimi ebeveynlerinin bağlanma biçimi ile ilişkilidir. İç kontrol odağının yüksek olup, ailenin isteği ile başvurduğunu beyan eden hastaların ebeveynlerin hatalı tutum ve davranışlarının hastaların yardım alma isteğini azaltıyor olabileceğini ya da önceden bağımlılığa ilişkin danışmanlık almış olabileceklerini akla getirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, bağlanma biçimi, ebeveyn, kontrol odağı.

ABSTRACT

Objective: The aim of this study was to investigate the relationship between clinical characteristics of male substance abuse patients and their parents and their attachment styles and loci of control.

Methods: Forty-six outpatients and their parents were admitted to this study. All participants were diagnosed as having substance use disorder (SUD) based on DSM-IV TR. Data were gathered by means of the researcher-prepared Information Form, the Adult Attachment Style Questionnaire, and the Rotter Internal-External Locus of Control Scale. The study was approved by the Ethical Committee of Uskudar University.

Results: All of the patients were male; mean age was 27.54 (±7.07). A statistically significant relationship between the attachment styles of parents and patients was found ($\chi^2 = 12.081$, $p = 0.017$). No statistically significant relation was found between the method of admission to the hospital and participants' loci of control.

Conclusion: In conclusion, a patient's attachment style is related to that of his parents. It is suggested that, despite a patient's high internal locus of control, those who reported that they sought treatment at the request of their family were either negatively impacted by their parents' actions, or perhaps by previous counsel regarding addiction, resulting in a lowering of the patient's desire to seek help.

Key Words: Addiction, attachment styles, parental, locus of control.

¹ Uzm. Dr., Acıbadem Sağlık Grubu

² Uzm. Dr., Kanuni Sultan Süleyman Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Bölümü

³ Yrd. Doç. Dr., Özel LaPaix Hastanesi

⁴ Yrd. Doç. Dr. NP İSTANBUL Hastanesi Bağımlılık Birimi

⁵ Uzm. Dr. Kasımpaşa Askeri Hastanesi Psikiyatri Bölümü

⁶ Prof. Dr., NP İSTANBUL Hastanesi Bağımlılık Birimi

Address reprint requests to:
Serdar Nurmedov; Acıbadem Healthcare Group, Fahrettin Kerim Gökay Cad. No:49 Altunizade, 34662 İstanbul - TURKEY

E-mail address:
serdarnurmedov@gmail.com

Phone:
+90 (553) 392 76 49

Date of submission:
June 4, 2015

Date of acceptance:
August 21, 2015

GİRİŞ

Alkol ve madde bağımlılığı halk sağlığını ve ilişkili sosyoekonomik alanları etkileyen, günümüzde sıklığı ve yaygınlığı giderek artan karmaşık bir hastalıktır. Alkol ve madde bağımlılığının gelişiminde genetik yatkınlık kadar sosyal gelişimsel faktörlerin de önemli olduğu bilinmektedir (1-3). Bağlanma biçimi ve kişinin kontrol odağı bireye ait sosyal gelişimsel faktörlerin sadece küçük bir kısmını oluşturmaktadır, ancak alkol ve madde bağımlılığının gelişiminde ve tedavisindeki önemi göz ardı edilebilmektedir. Bebeklerin ilk yıllarında kendilerine temel bakım veren kişiye karşı geliştirdikleri bağlanmanın niteliği, kişilik gelişimleri üzerinde de önemli bir rol oynamakta ve gelecekte uyumsal mekanizmaları belirlemektedir. Bu döneme ait deneyimlerin, yetişkinlik döneminde ortaya çıkan psikolojik tepkiler ile ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Yetişkinlik döneminde ortaya çıkabilecek sorunlar, bebek ile temel bakım veren kişi arasında kurulan ilişkinin niteliğine doğrudan bağlıdır (4).

Literatürde bağlanma kuramı ile madde kullanım bozuklukları arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar mevcuttur. Schindler ve arkadaşlarının çalışmasında opioid bağımlılığı olan ergenlerde korkulu/kaçınan bağlanma oranı kontrollerden yüksektir (5). Bağımlılığı olan ergenlerin kendileri ve ebeveynlerinde bağlanmayı araştıran bir çalışmada, ailede güvenli olmayan bağlanma paternlerinin varlığı gösterilmiştir (6).

Denetim odağı terimi çerçevesinde ortaya konulan, psikolojide pek çok çalışmaya ve araştırmaya konu olan birçok kavram yer almaktadır. Kontrol odağı bu kavramlardan biridir. Kontrol odağı kavramı, Rotter'ın sosyal öğrenme kuramından ortaya çıkmıştır. Rotter'a göre kontrol odağı; kişinin olumlu veya olumsuz olarak kendisini etkileyen olayları kendi becerilerine, özelliklerine, kaderine veya güçlü olan başka bireylere bağlama eğilimidir. Buna göre içten denetimli bireyler; yaşadıkları olayların, çoğunlukla kendi denetimlerinde olduğu görüşünü taşır. Dıştan denetimli bireyler ise; yaşadıkları olayları çoğunlukla kendileri dışındaki güçlerin denetiminde olduğu görüşüne hâkimdirler (7). Rotter'ın yaptığı

çalışmalar, kontrol odağının daha çocuklukta şekillenmeye başladığını göstermektedir. Ebeveynin veya çocuğa temel bakım veren kişinin davranışları, çocuk tarafından öğrenilmektedir. İçten denetimli ebeveynlerin daha olumlu ve destekleyici olduğu, başarıyı ödüllendirme konusunda cömert, disiplin yöntemlerinde tutarlı, tavırlarında otoriter olmayan ancak disiplini sağlayabilen kişiler olduğu belirtilmiştir (8).

Alkol ve madde bağımlılığının klinik görünümüne ve hastalığın özünü hakim olan tablo, kullanımın kontrolden çıkması ve bu durumun kişinin yaşantısı ve benlik deneyimi üzerine etkileriyle tanımlanır. Bu sebepten dolayı madde ve alkol bağımlılığı ile kontrol odağı arasındaki ilişki araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Alkol bağımlılığı olan bireylerde kontrol odağının sosyodemografik ve klinik özelliklerine olan etkisinin araştırıldığı bir çalışmada dış kontrol odağının sık nüks ile ilişkili olduğu, remisyon süresinin uzamasının iç kontrol odağı özelliklerinin artması ile ilişkili olduğu saptanmıştır. (9). Hexel tarafından yapılan bir araştırmada kontrol odağı ile erişkin bağlanma biçimleri ve aleksitimi arasındaki ilişki incelenmiş ve iç kontrol odaklı bireylerin güvenli bağlanma ile ilişki görülen "kendine güven" düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur (10). Öte yandan, madde bağımlılığı olan bireylerin ve ebeveynlerinin kontrol odağı, tedaviye başvuru şekli ile ilgili yapılan herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu araştırmanın amacı madde bağımlılığı tanısı olan hastaların ve ebeveynlerinin bağlanma biçimi ve kontrol odağı ile hastaların klinik özellikleri arasındaki ilişkilerini incelemektir.

YÖNTEM

Araştırma Nöropsikiyatri İstanbul Hastanesi Bağımlılık Biriminde yapılmıştır. Birim ayaktan ve yatarak olmak üzere iki alanda madde kullanım bozukluğu olan bireylere ve ailelerine hizmet veren bir merkezdir. Araştırmaya aynı birime Ocak 2014-Şubat 2015 tarihleri arasında ayaktan tedavi için başvuran 58 hasta ve ebeveynleri içerisinde araştırmaya katılmayı kabul eden 46 hasta ve ebeveynleri alınmıştır. 7 hasta ve/veya ebeveynleri çalışmaya katılmayı kabul etmemiş, 2 hastanın ebeveynine ise ulaşılammıştır. 3 hasta eşlik eden

eksen I tanısı nedeni ile çalışma dışında bırakılmıştır. Araştırmacılar tarafından oluşturulan veri formu kullanılarak yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim yılı, ilk kullanım yaşı, kullanım süresi, başvuru şekli ve tanısı gibi bilgiler elde edilmiştir. Tanılar DSM-IV TR kriterlerine göre poliklinikte görevli psikiyatri uzmanı ve araştırmada görevli bir diğer psikiyatri uzmanı olmak üzere iki ayrı psikiyatri uzmanınca konmuştur. Çalışma ile ilgili etik kurul onayı Üsküdar Üniversitesi etik kurulu tarafından verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Veriler, araştırmaya katılanlar ile yüz yüze görüşülerek araştırmanın amacı hakkında bilgi verildikten sonra, "Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu", bireylerin kişisel bilgilerini toplamak ve düzenlemek amacı ile araştırmacı tarafından geliştirilen "Bilgi Formu", araştırmaya katılanların bağlanma stillerini öğrenebilmek için "Erişkin Bağlanma Biçemi Ölçeği" (EBBÖ) ve kontrol odaklarını belirlemek amacıyla "Rotter İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği" (RİDKOÖ) uygulanarak toplanmıştır.

Erişkin Bağlanma Biçemi Ölçeği (EBBÖ): İki bölümden oluşan bir ölçektir. Hazan ve Shaver tarafından geliştirilen ilk bölüm, erişkinleri güvenli, ikircikli ve kaçınan olarak sınıflamaya yarayan, çocuklukta ebeveynle ilişki özelliklerini ve genel davranış özelliklerini tanımlayan üç farklı ifadeden oluşmaktadır (11). Mikulincer ve arkadaşları tarafından geliştirilen ölçeğin ikinci bölümü ise, katılımcıdan her bir maddeyi 1-7 arasında puanlaması istenen 15 maddeden oluşmaktadır (12). Her bir bağlanma biçemi, 5 madde ile temsil edilmektedir. Üç farklı bağlanma biçeminden hangisinin puanı en yüksek ise, bireyin bağlanma biçimini belirlemektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Kesebir ve arkadaşları tarafından yapılmıştır (13).

Rotter'in İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği (RİDKOÖ): Rotter tarafından geliştirilen ölçekte her bir madde, zorunlu seçmeli cevaplama türünde a ve b şeklinde ikişer seçeneği kapsamaktadır (7). 6 madde ölçeğin amacını gizlemek için dolgu olarak yerleştirilmiştir ve puanlandırılmamaktadır. Diğer 23 maddenin

dışallık yönündeki seçenekleri ise birer puanla değerlendirilmektedir. Böylece ölçek puanları sıfır ile 23 puan arasında değişmekte 0-11 arası puanlar iç kontrol, 12-23 arası puanlar dış kontrol inancına işaret etmektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması İhsan Dağ tarafından yapılmıştır (14).

İstatistiksel Verilerin Analizi

Bu çalışmada istatistiksel analizler, SPSS 15 programı ile yapılmıştır. Çalışmada verilerin istatistiksel değerlendirilmesinde veriler ortalama, standart sapma ve yüzde değer olarak verilmiştir. İstatistiksel analizde, gruplar arasında demografik ve klinik özellikler açısından karşılaştırmak için ki-kare ve T testi uygulanmıştır. Tüm değerlendirmelerde tip 1 hatayı azaltmak için Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır. Buna göre istatistiksel anlamlılık düzeyi için p değeri < 0.05 olarak alınmıştır.

BULGULAR

Bu çalışmada alkol ve madde bağımlılığı tanıları ile ayaktan tedavi için başvuran toplam 46 hasta ve ebeveynlerinin verileri incelenmiştir. Verileri incelenen 46 hasta içerisinde alkol bağımlılığı 5 (% 10.87), esrar ve türevleri bağımlılığı 27 (%58.70), eroin bağımlılığı 1 (%2.17) ve çoğul madde bağımlılığı tanısı 13 (%28.26) olarak saptanmıştır. Hastaların hepsi erkek ve yaş ortalamaları 27.54 (±7.07) olarak bulunmuştur.

Hastaneye başvuru şekli açısından bakıldığında hastaların 13 (% 28.3)'ünün kendi isteği ile 33 (%71.7)'ünün ise ailenin talebi doğrultusunda başvurmuş olduğu tespit edilmiştir. Hastaların sosyodemografik ve klinik özellikleri Tablo 1'de özetlenmiştir. Hasta ve ebeveynlerinin bağlanma biçimleri ve kontrol odakları arasındaki ilişki Tablo 2'de özetlenmiştir. Hastanın bağlanma biçimi ile ebeveynlerin bağlanma biçimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2 = 12.081$, $p = 0.017$). Ebeveyn bağlanma biçimi ile hastaların klinik özellikleri arasındaki ilişki ve anlamlılık düzeyleri Tablo 3'te verilmiştir. Hastaneye başvuru şekli ile hasta ve ebeveynlerinin kontrol odağı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır. Veriler ve anlamlılık düzeyleri Tablo 4'te özetlenmiştir.

Tablo 1: Hastaların Sosyodemografik ve Klinik Özellikleri

Yaş (Ortalama ± SS)		27.54	7.07
Medeni durumu (s, %)	Bekâr	29	63
	Evli	15	32.6
	Boşanmış/Dul	2	4.3
Eğitim durumu (s, %)	İlkokul	2	4.3
	Ortaokul	11	23.9
	Lise	21	45.7
	Üniversite	12	26.1
Çalışma durumu (s, %)	Düzenli	16	34.8
	Düzensiz	15	32.6
	Çalışmıyor	15	32.6
Tanı (s, %)	Alkol kullanım bozukluğu	5	10.9
	Esrar ve türevleri kullanım bozukluğu	27	58.7
	Eroin kullanım bozukluğu	1	22.2
	Çoğul madde kullanım bozukluğu	13	28.3
Başvuru şekli (s, %)	Kendi isteği ile	13	28.3
	Ailenin isteği ile	33	71.7
İlk madde kullanım yaşı (Ortalama ± SS)		18.91	4.325
Toplam madde kullanım süresi (yıl) (Ortalama ± SS)		8.36	5.870

Tablo 2: Hasta ve Ebeveynlerinin Bağlanma Biçimleri ve Kontrol Odağı

		Hasta		Anne		Baba	
Bağlanma biçimleri (s, %)	Güvenli	29	63	27	58.7	25	54.3
	Kaçıngan	5	10.9	4	8.7	13	28.3
	Kaygılı/İkircikli	12	26.1	15	32.6	8	17.4
	Toplam	46	100	46	100	46	100
Kontrol odağı (s, %)	İç kontrol	35	76.1	25	54.3	42	91.3
	Dış kontrol	11	23.9	21	45.7	4	8.7
	Toplam	46	100	46	100	46	100

Tablo 3: Ebeveyn Bağlanma Biçimi ile Hastaların Klinik Özellikleri Arasındaki İlişkisi

		Her iki ebeveyn güvenli	En az bir ebeveyn güvenli	Her iki ebeveyn güvensiz	t/ χ^2	p
Hastanın bağlanma biçimi (s, %)	Güvenli	15, 83.3	9, 56.3	5, 41.7	12.081	0.017
	Kaçıngan	2, 11.1	3, 18.8	0, 0		
	Kaygılı/İkircikli	1, 5.6	4, 25	7, 58.3		
Başvuru şekli (s, %)	Kendi isteği ile	4, 22.2	6, 37.5	3, 25	1.060	0.589
	Ailenin isteği ile	14, 77.8	10, 62.5	9, 75		
Toplam madde kullanım süresi (yıl) (SS + Ortalama)		7.78, 4.33	8.87, 7.19	8.58, 6.36	10.940	0.859
İlk madde kullanım yaşı (SS + Ortalama)		18.28, 4.36	20.25, 5.17	18.08, 2.57	44.124	0.314
Tanı (s, %)	Alkol kullanım bozukluğu	2, 11.1	2, 12.5	1, 8.3	3.972	0.681
	Esrar ve türevleri kullanım bozukluğu	8, 44.4	11, 68.8	8, 66.7		
	Eroin kullanım bozukluğu	1, 5.6	0, 0	0, 0		
	Çoğul madde kullanım bozukluğu	7, 38.9	3, 18.8	3, 25		

Tablo 4: Hastaneye Başvuru Şekli ile Hasta ve Ebeveynlerinin Kontrol Odağı Arasındaki İlişki

		Hastaneye Başvuru Şekli			
		Kendi isteği ile	Ailenin isteği ile	t/ χ^2	p
Hastanın kontrol odağı (s, %)	İç	10, 76.9	25, 75.8	0.007	0.618
	Dış	3, 23.1	8, 24.2		
Annenin kontrol odağı (s, %)	İç	7, 53.8	8, 54.5	0.002	0.611
	Dış	6, 46.2	15, 45.5		
Babanın kontrol odağı (s, %)	İç	11, 84.6	31, 93.9	1.021	0.312
	Dış	2, 15.4	2, 6.1		

TARTIŞMA

Bağımlılığın kuşakta kuşağa aktarımında genetik faktörler kadar yetiştirme ortamının ve bağlanma biçimi ile kontrol odağının da etkili olduğu bilinmektedir (15). Bu çalışmada, bağımlılığı olan bireylerin iç dış kontrol odağı ve bağlanma stillerinin ebeveyn iç dış kontrol odağı ve bağlanma stilleri ile bu bireylerin klinik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Literatür kapsamında, madde bağımlılarında ve ebeveynlerinde bağlanma stillerini ve kontrol odağını birlikte ele alan bir araştırma bulunmamaktadır. Araştırmadaki katılımcıların tamamı erkektir. Bu durum, araştırmanın yapıldığı dönemde verilerin toplandığı klinikte ayaktan tedavi için başvuran kişilerin arasında az sayıda kadın hastanın olmasından kaynaklanmaktadır.

Bu çalışmada, katılımcıların eğitim düzeyleri Türkiye’de yapılan benzer çalışmalarda bulunan eğitim süresinin üzerinde olduğu tespit edilmiştir (16). Bu durum çalışmaya alınan bireylerin özel bir sağlık kuruluşundan seçilmiş olması ile açıklanabilir. Maddi yeterliliklerin eğitim süreleri üzerine olumlu etki ettiği düşünülmüştür. Çalışmadaki katılımcıların %58.7’si esrar ve sentetik esrar kullanmakta olup bu maddeler çalışma içerisindeki katılımcılar tarafından en çok tercih edilen maddelerdir ve ülkemizde de en sık kullanılan maddelerle uyumludur (17).

Kontrol odağı, bireylerin kendileri ve yaşam olayları ile ilgili algıladıkları sorumluluk derecesinin bir ölçümü olarak görülmektedir. Çalışmamızdaki katılımcı profiline bakıldığında bağımlılık tanısı alan bireylerin çoğunluğu iç kontrol odaklı iken ebeveynlerde cinsiyete bağlı

farklı kontrol odakları ön plandadır. Çalışmamıza katılan 46 madde bağımlısı bireyin 35’i (%76,1) iç kontrol odaklı, 11’i (%23,9) dış kontrol odaklı oldukları tespit edilmiş olup bu sonuçlar literatür ile de uyumlu görülmektedir (18, 19). Anne ve babalar arasında görülen fark ise cinsiyet rolleri ile ilişkili bulunmuştur. Hochreich Rotter’in iç-dış kontrol ölçeği ile üniversite öğrencilerinde yaptığı çalışmasında, cinsiyetler arasında değil ama her iki cinsiyet için de maskülen ve feminen kimlikler arasında maskülen kimliğin iç kontrol odaklı olma ile, feminen kimliğin ise dış kontrol odaklı olma ile ilişkili olduğunu bulmuştur (20). Bağımlı bireylerde iç-dış kontrol odağının cinsiyet rolü ile ilişkisi ise bu çalışmanın konusu olmayıp bir başka çalışma için ilgi çekici bir odak oluşturabilir.

Öte yandan bağlanma biçimleri açısından değerlendirildiğinde katılımcılar arasında 29 kişide güvenli bağlanma (%63), 12 kişide kaygılı/ikircikli bağlanma (%26,1), 5 kişide ise kaçınan bağlanma (%10,9) tespit edilmiştir. Bu sonuçların literatür ile uyumlu olmadığı gözlemlenmiştir. Thorberg ve arkadaşlarının çalışmasında bağımlılığı olan bireylerde olmayanlara göre daha yüksek düzeyde güvensiz bağlanma, yakınlık kurma korkusu, daha düşük düzeyde güvenli bağlanma ve zayıf kendini ayırt etme özelliği olduğu saptanmıştır (21). Wedekind ve arkadaşları da alkol bağımlılığı olan hastalarda yaptıkları araştırmada hastaların ancak üçte birinde güvenli bağlanma bulmuşlardır. Ne var ki çalışma grubumuzu oluşturan hastaların ebeveynleri ile hastaneye başvuran, yani bütünlüğü korunmuş, desteği devam eden ailelerden gelmeleri, bu bireylerin güvenli bağlanma biçimlerine sahip olmaları ile uyumlu görülmüştür ve çalışmamızın

sonuçları için açıklayıcı nitelik taşımaktadır (22).

Ebeveyn bağlanma biçimi ile hastaların klinik özellikleri arasındaki ilişkilerine bakıldığında güvenli bağlanma biçimi sergileyen hastaların % 83.3'ünde her iki ebeveyninde de güvenli bağlanma biçimi olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca her iki ebeveyni güvensiz bağlanan bağımlı bireylerin, en az bir ebeveyni güvenli bağlananlara göre kaygılı bağlanma oranı da anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Bu bulgu literatür ile uyumludur (4,23). Katılımcıların ve ebeveynlerinin kontrol odağı ile tedaviye başvuru şekli arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Güvensiz bağlanan ve dış kontrol odaklı olan bireylerin tedaviye başvurularının daha çok ailenin isteği ile olması beklenmesine karşın ailenin isteği ile başvurduğunu beyan eden hastaların iç kontrol odağının yüksek olması mevcut sorununun kendi özellik, yetenek ve davranışların sonuçları olarak ortaya çıktığının farkında olduğunu gösterebilir. Bu noktada bireylerin daha önceden bağımlılık hastalığına ilişkin herhangi bir tedavi ya da danışmanlık alıp almadıkları önem kazanmaktadır. Hunter çalışmasında terapi süreci içerisinde dış kontrol odağının iç kontrol odağına çevrilebileceğine işaret etmiştir (25). Öte yandan ebeveynlerin hatalı tutum ve davranışlarının hastaların yardım alma isteğini azaltıyor olabileceğini de akılda tutmak gerekmektedir.

Katılımcı sayısının sınırlı olması, hastaların hepsinin cinsiyetinin erkek olması, bağımlılık şiddetinin değerlendirilmemiş olması ve özel bir hastanede yapılmış olması bu çalışmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, hastaların bağlanma biçimi ebeveynlerinin bağlanma biçimi ile ilişkilidir. Güvenli bağlanma biçimine sahip katılımcıların yüksek olması, örneklemde ebeveynleri ile başvuran bireylerden seçilmesi ile açıklanmıştır. İç kontrol odağının yüksek olup, ailenin isteği ile başvurduğunu beyan eden hastaların ebeveynlerin hatalı tutum ve davranışlarının hastaların yardım alma isteğini azaltıyor olabileceğini ya da önceden bağımlılığa ilişkin danışmanlık almış olabileceklerini aklı getirmektedir. Ebeveynlerin kontrol odağı ve bağlanma biçiminin bağımlılığı olan hastaların tedavi seyrini ve yardım alma isteğini inceleyen daha fazla ve kapsamlı çalışmaya ihtiyaç vardır.

KAYNAKLAR

- 1- Fichter MM, Narrow WE, Roper MT, et al. Prevalence of mental illness in Germany and the United States. Comparison of the upper Bavarian study and the epidemiologic catchment area program. *J Nerv Ment Dis* 1996; 184(19):598-606.
- 2- Kessler RC, McGonagle KA, et al. Lifetime and 12-Month Prevalence of DSM-III-R Psychiatric Disorders in the United States. *Arch Gen Psychiatry* 1994; 51: 8-19.
- 3- Regier DA, Farmer ME, Rae DS, et al. Comorbidity of mental disorders with alcohol and other drug abuse. Results from the Epidemiologic Catchment Area (ECA) Study. *JAMA* 1990; 264: 2511-2518.
- 4- Bowlby J. The nature of the child's tie to his mother. *Int J Psychoanal* 1958; 39: 350-373.
- 5- Schindler A, Thomasius R, Sack P-M, et al. Attachment and substance use disorders: A review of the literature and a study in drug dependent adolescents. *Attach Hum Dev* 2005; 7(3):207-228.
- 6- Gerra G, Zaimovic A, Garofano L, et al. Perceived parenting behavior in the childhood of cocaine users: Relationship with genotype and personality traits. *American Journal of Medical Genetics Part B: Neuropsychiatric Genetics* 2007; 144(1): 52-57.
- 7- Rotter JB. Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcements. *Psychological Monographs* 1966; 80: 1-28.
- 8- Schultz D, Schultz SE. Modern Psikoloji Tarihi, Çev. Aslay, Y. Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2002
- 9- Pektaş Ö, Mırsal H, Kalyoncu A, ve ark. Remisyonadaki alkol bağımlılarında kontrol odağı. *Bağımlılık Dergisi* 2003; 4: 72-75.
- 10- Hexel M. Alexithymia and attachment style in relation to locus of control. *Personality and Individual Differences* 2003; 35:1261-1270.
- 11- Hazan C, Shaver PR. Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology* 1987; 52: 511-524.
- 12- Mikulincer M, Florian V, Tolmacz R. Attachment styles and fear of personal death: A case study of affect regulation. *Journal of Personality and Social Psychology* 1990; 58(2):273-280.
- 13- Kesebir S, Kökçü F, Dereboy F. Erişkin bağlanma biçimi ölçeği: Geçerlilik ve

- güvenilirlik çalışması. New/Yeni Symposium Journal 2012; 50(2): 99-103.
- 14- Dağ İ. Rotter'in iç-dış kontrol odağı ölçeğinin üniversite öğrencileri için güvenilirliği ve geçerliği. Psikoloji Dergisi 1991; 26:10-17.
 - 15- Ickick R, Lauer S, Romo L, Dupuy G, Lépine JP, Vorspan F. Dysfunctional parental styles perceived during childhood in outpatients with substance use disorders. Psychiatry Res. 2013; 210(2): 522-528.
 - 16- Bulut M, Savaş HA, Cansel N, Selek S, Kap Ö, Yumru M, Virit O. Gaziantep Üniversitesi alkol ve madde kullanım bozuklukları birimine başvuran hastaların sosyodemografik özellikleri. Bağımlılık Dergisi 2006;7(2): 65-70.
 - 17- Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM), EMCDDA 2013 Ulusal Raporu (2012 Verileri) Reitox Ulusal Temas Noktası. 2013;18-21.
 - 18- Calicchia JP. Narcotic addiction and perceived locus of control. Journal of Clinical Psychology 1974; 30(4): 499-504.
 - 19- Karen D, Abigail JE, Tim T, Jan ŠC. Who do you think is in control in addiction? A pilot study on drug-related locus of control beliefs. Addict Disord Their Treat 2012; 11(4): 173-223.
 - 20- Hochreich DJ. Sex Role stereotypes for internal-external control and interpersonal trust. Journal of Consulting and Clinical Psychology 1975;43:273.
 - 21- Thorberg FA, Lwers M. Attachment, fear of intimacy and differentiation of self among clients in substance disorder treatment facilities. Addict Behav 2006; 31(4): 732-737.
 - 22- Wedekind D, Bandelow B, Heitmann S, et al. Attachment style, anxiety coping, and personality-styles in withdrawn alcohol addicted inpatients. Subst Abuse Treat Prev Policy 2013; 8: 1-7.
 - 23- George C, Hunter MS. Who's really in charge of my life, anyway? Locus of control and cognitive substance abuse treatment in a Federal prison. Journal of Rational-Emotive and Cognitive-Behavior Therapy 1994; 12: 219-227.